

SESTAVIL
**Isaac
ASIMOV**

TĚŽKÁ PLANETA

ARGO
TRITON

SESTAVIL
Isaac
Asimov

ŤEŽKÁ
PLANETA

ARGO
TRITON

SESTAVIL
Isaac
Asimov

TEŽKÁ
PLANETA

ARGO
TRITON

Isaac Asimov
Těžká planeta

Copyright © 1971 by Isaac Asimov

Published by arrangement with the Doubleday
Broadway Publishing Group, a division of Random House, Inc.
All rights reserved, including the right to reproduce this book
or portions thereof in any form.

Translation © Jaroslav Veis a Robert Tschorn, 2002

Cover photo © Rashevskaya | Dreamstime.com

Cover © Lukáš Tuma, 2011

© Stanislav Juhaňák – Triton, 2011

ISBN 978-80-7387-493-3 (Triton)

ISBN 978-80-257-0471-4 (Argo)

Nakladatelství Triton, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10
www.triton-books.cz

Nakladatelství Argo, Miličova 13, 130 00 Praha 3
www.argo.cz

Úvodem

Už dlouho zastávám názor, že vědeckofantastická literatura může sehrát důležitou a užitečnou roli při poznávání světa. To mě vedlo i při sestavování této antologie; vybral jsem do ní dvanáct povídek, které – alespoň já si to myslím – mohou probouzet zvědavost a vyvolávat zajímavé i vzrušující otázky. A možná třeba i ovlivnit rozhodování, jaké povolání si zvolit.

Netvrdím, že všechny povídky v tomto výběru jsou z vědeckého hlediska přesné, i když některé samozřejmě odpovídají stupni rozvoje vědy v době jejich vzniku. Koneckonců science fiction nemůže (vyjma případů vědou inspirovaného předvídání) být přesnější, než jí umožňují vědecké poznatky doby. Povídka napsaná v roce 1925 může přesně popisovat devátou planetu naší soustavy Pluto (objevenou v roce 1930) jen náhodou a totéž platí i o povídkách z roku 1935, v nichž se setkáváme s atomovou bombou, o jiných z roku 1945, kde jsou umělé družice, nebo o těch z roku 1955, ve kterých jsou popsány kvazary – a tak dál.

Na druhé straně mnoho autorů úmyslně poněkud pozmění některý ze základních přírodních principů tak, aby vznikla zajímavá zápleтка. Ten, kdo se v daném oboru vyzná, to udělá šikovně, méně zběhlý odborník neohrabaně. Ale dokonce i v druhém případě může povídka být užitečná. Nerespektovaný či přizpůsobený přírodní zákon totiž vzbudí víc zájmu než týž zákon přesně citovaný a dokonce vysvětlený. Mohly se události, o kterých autor píše, vůbec přihodit? A když ne – tak proč? Jestliže se čtenář takhle vypraví za poznáním skutečnosti, dozví se

o vědě obyčejně mnohem víc než ze spousty vzorně předvedených školních pokusů.

Nebylo to však jediné hledisko výběru. Vybíral jsem zároveň povídky, které považuji za dobré, svým způsobem chytré a zároveň napínavé. Kdo si je chce přečíst jen pro potěšení a zábavu, nemusí se snažit nijak o nich uvažovat a na moje komentáře může klidně zapomenout.

Ty jsou určeny čtenářům, kteří se chtějí pustit trochu do hloubky. Snažím se v nich vždy stručně nastínit vědeckou podstatu problému, poukázat na hodnotu povídky a někdy také vysvětlit, kde se autor dopustil chyb.

Každý z komentářů doplňuje několik otázek a podnětů k zamýšlení; účelem je zaměřit případnou zvědavost čtenáře smysluplným směrem. Nejsou to jednoduché otázky a někdy se dokonce ptám, i když vím, že odpověď zatím neexistuje. Nesnažím se napovídat a neuvádím klíč k odpovědím. Seznam literatury na konci knihy sice uvádí ke každé povídce prameny, z nichž se čtenář může dozvědět víc o dané problematice – odpovědi v nich však nevyčte. Zato se octne před spoustou dalších problémů, které jsem před něj já nepostavil a které ho snad povedou dál.

Chci prostě, aby čtenář stál co nejvíce na vlastních nohou. Nechci na řešení ukazovat prstem, chci probouzet zájem, z něhož se může stát vašeň poznávat.

Nežádám, aby se všichni čtenáři zajímali o vše, co zde naznačuji, ale možná, že v několika z nich tyto povídky – nebo třeba jedna jediná – vyvolají touhu po vědění. Najdou-li se takoví, které nadchne třeba zlomek z toho, co v této knížce chci ukázat, natolik, aby propadli hledání, pak jsem dosáhl mnohem víc, než kdybych sestavil sebezajímavější výběr.

Isaac Asimov

Stanley G. Weinbaum

Odysea z Marsu

WEINBAUM, STANLEY G(rauman)
(1900–1935)

Americký SF autor, do žánru vstoupil ve školním časopisu Mercury povídkou *The Lost Battle* (1917). Profesionálně se literatuře začal věnovat až ve 30. letech, kdy se téměř okamžitě proslavil povídkou *A Martian Odyssey* (Wonder Stories 1934), později zařazenou organizací SFWA mezi nejlepší SF povídky publikované do roku 1965. Půvabný příběh setkání s podivným přátelským mimozemšťanem se stal základním kamenem Weinbaumovy krátké literární dráhy a doslova zastínil tehdejší dobrodružné historiky o „střetu se slizkými příšerami z vesmíru“. Nevelkou povídkovou tvorbu mapují např. soubory *Dawn of Flame and Other Stories* (1936), *A Martian Odyssey and Other Stories* (1974) či u nás vydaný titul *Odysea na Marsu* (AFSF 1992).

(I)

Jarvis se protáhl tak rozkošnický, jak jen to ve stísněné velitelské sekci Area šlo.

„Konečně vzduch, který se dá dýchat!“ radoval se nadšeně. „Po té řidině venku mi připadá hustý jako polévka.“

Hlavou ukázal ke kulatému okénku, za nímž se prostírala plochá krajina, zalitá ponurým světlem bližšího měsíce.

Další tři muži v kabině – německý inženýr Putz, biolog Leroy z Francie i astronom a současně velitel Harrison si ho s uznáním prohlíželi. Chemik Dick Jarvis byl členem posádky slavné výpravy Ares, jedním z prvních lidí, kteří kdy položili nohu na povrch Marsu. Uplynulo sotva dvacet let, co potřeštěný Američan Doheny uskutečnil i za cenu vlastního života atomový výbuch, a deset let od stejné lehkovážné Cardozovy cesty na Měsíc. Nepočítáme-li půltucet dalších měsíčních expedicí a nešťastný de Lanceyův let ke svůdné Venuši, byli muži z Area prvními lidmi, kteří okusili jinou než pozemskou gravitaci, a určitě prvními pozemšťany, kteří úspěšně opustili společenství Země a Měsíce. Ta sláva je stála dost práce, překonávání obtíží i nepohodlí; už na Zemi museli strávit dlouhé týdny v aklimatizačních komorách a připravovat se na řídký vzduch Marsu, další měsíce se trmáceli v nepatrné raketě s věčně vynechávajícími reaktivními motory jednadvacátého století vzduchoprázdnými prostorami vesmíru, tváří v tvář naprostému neznámu.

Jarvis se znovu protáhl a ukazovákem si osahal citlivou, napůl oloupanou špičku omrzlého nosu. Spokojeně zazíval.

„Tak sakra,“ vybuchl najednou Harrison, „doslechneme se někdy, co se ti vlastně přihodilo? Jednoduše si zmizíš, deset dní se neozveš, záchranná raketa je kvůli tobě dnem i nocí v pohotovosti a nakonec tě Putz objeví v místním mraveništi, jak se bratříčkuješ s nějakým nepovedeným pštrosem. Tak spusť – ať to z tebe neleze jak z chlupatý deky!“

„Z chlupatý deky?“ divil se zmateně Leroy. „Z jaké deky?“

„Harrison chce, aby Dick mluvil nahlas a ne jako skrz deku,“ vysvětloval mu vážně Putz.

Jarvis s velitelem se na sebe podívali, aniž dali najevo jen náznak smíchu. „Jasně, Karle,“ řekl Jarvis. „Budu mluvit nahlas a zřetelně.“ Odkáslal si a začal.

„Měl jsem příkaz,“ vyprávěl, „počkat, až tady Karl odstartuje na sever, a vlézt pak do své létající sauny a vyrazit směrem k jihu. Určitě si, veliteli, vzpomínáte, že rozkaz zněl nepřistávat, jen se porozhlédnout po zajímavých místech. Cvakal jsem tedy oběma kamerami a svištěl si to asi tak šest set metrů nad povrchem k jihu. Tak vysoko jsem letěl jednak proto, že kamery zabíraly větší zorné pole, a taky proto, že níž rozmetávají spodní trysky v tomhle polovičním vakuu, kterému se tu honosně říká vzduch, ohromné mraky prachu.“

„Tohle všechno už víme od Putze,“ zavrčel Harrison. „Co filmy, jsou v pořádku? Potřebujeme je, aby pomohly zaplatit náklady téhle investice – pamatuješ se přece, jak se veřejnost vrhla na první fotky z Měsíce.“

„Filmy jsou v bezpečí,“ odsekl Jarvis. „Takže jsem si to sypal pěkným fofrem – jak jsme tušili, nemají v tomhle vzduchu křídla zrovna velký vztlak, pokud člověk neletí alespoň sto sedmdesát za hodinu, a tak jsem raději zapnul spodní trysky. Díky tomu jsem neviděl zrovna nejlíp, co je pode mnou – ale na to, abych zjistil, že je to stejná šedá pláň jako tahle, kde jsme přistáli, mi to úplně stačilo. Klidně jsem se vznášel nad pahorky s věčným kobercem z pohyblivých malých rostlin, co jim Leroy říká biopody, a jen každou hodinu podle příkazu hlásil svou polohu, i když jsem vůbec netušil, jestli mě slyšíte.“

„Ale slyšeli jsme,“ kývl Harrison.

„Asi po dvou stech padesáti kilometrech se povrch pode mnou změnil,“ pokračoval Jarvis. „Dostal jsem se nad oranžově zbarvenou

písečnou poušť. Napadlo mě, že jestli jsme se při přistávání nespčetli a tyhle šedé planiny jsou skutečně Moře Temnot, pak by oranžová poušť mohla být Xanthus. Když jsem pak přeletěl přes další šedou planinu, o níž jsem soudil, že je to Moře Času, a znovu narazil na poušť, byl jsem si už jistý, že je to Thyle I. nebo II. a že jsme se při přistávání nespčetli.“

„Putz už určil naši přesnou polohu víc než před týdnem,“ zavrčel velitel. „Pokračuj.“

„Hned,“ uklidňoval ho Jarvis. „O třicet kilometrů dál – nebudete mi to věřit – jsem objevil kanál.“

„Putz už jich vyfotografoval stovky. Co kdybys nám řekl něco, co jsme ještě neslyšeli?“

„Viděl Putz nějaké město?“

„Alespoň dvacet, jestli tedy považuješ ty kopce z bláta za města.“

„Hm...“ Jarvis se zatvářil trochu kysele. „Odteďka budu mluvit už jen o věcech, které Putz neviděl.“ Podrbal si svědící nos a pokračoval: „Věděl jsem, že touhle roční dobou trvá den šestnáct hodin, takže jsem si po osmi hodinách – jedenáct set kilometrů daleko – řekl, že je nejvyšší čas vypravit se zpátky. Uletěl jsem v té době skoro padesát kilometrů nad druhou pouští, Thyle, když mě najednou Putzův miláček nechal na holičkách.“

„Na holičkách? Co ti udělal?“ Putz se tvářil velice starostlivě.

„Začal slábnout tah. Nejdřív jsem ztratil výšku a nakonec jsem sebou plácnul do písku, div jsem si nerozmačkal nos o čelní sklo.“ Znovu si znechuceně sáhl na zraněný orgán.

„Pokusil ses třeba umýt spalovací komoru kyselinou sírovou?“ vyptával se Putz. „Olovo někdy vytváří druhotné záření...“

„Pch!“ udělal znechuceně Jarvis. „Samozřejmě, že jsem se o to nepokusil – tedy ne víc než desetkrát. Náraz navíc zlomil přistávací vzpěry a zohýbal spodní trysky, takže i kdyby se mi nakrásně povedlo uvést motor do chodu, co potom? Než bych uletěl dvacet kilometrů s reaktivními plyny tryskajícími přímo z motoru,

roztavil bych si podlahu pod nohama. Štěstí, že tu kilo vydá jen čtyřicet deka, jinak bych byl sám na placku.“

„Já bych to opravit dokázal,“ vyrazil ze sebe inženýr. „Vsadím se, že to nebylo nic vážného.“

„Asi máš pravdu,“ souhlasil ironicky Jarvis. „Nic vážného, jenom to jaksi nechtělo do vzduchu. Mohl jsem si tedy vybrat, jestli si sednu a budu čekat, až mě někdo z vás objeví, nebo se pokusím vrátit pěšky: bylo to zhruba jedenáct set kilometrů a dvacet dní před posledním možným datem odletu. To je pětadesát kilometrů na den. Rozhodl jsem se pro pochod. Naděje, že mě objevíte, byla v obou případech stejná a navíc jsem tak alespoň měl co dělat.“

„Určitě bychom tě našli dřív,“ řekl Harrison.

„O tom nepochybuju. Každopádně jsem si udělal z bezpečnostních pásů provizorní nosič, hodil na záda nádrž s vodou, připnul opasek s náboji a revolver, do kapes nastrkal pár železných dávek a vyrazil na cestu.“

„Nádrž s vodou,“ vydechl malý biolog, „má přece čtvrt tuny.“

„Nebyla plná, takže na Zemi by měla asi sto kilo, to znamená tady něco kolem čtyřiceti. A vzhledem k tomu, že i mých devadesát kilo živé hmoty se tady na Marsu smrsklo na nějakých pětatřicet, nesl jsem celkem sedmdesát, pětasedmdesát kilogramů, vlastně o patnáct míň, než nosím běžně na Zemi. Nemysli, že jsem si to nespočítal, než jsem se pro to pochodové cvičení rozhodl. Jo – a přibral jsem si taky vyhřívaný spací pytel.“

Vyrazil jsem okamžitě, osm hodin denního světla znamenalo možná i třicet kilometrů.

Byla to hrozná nuda, šlapat pískem a široko daleko nic nezahlédnout, ani Leroyovy plíživé biopody. Během hodiny jsem se však dostal ke kanálu, vyschlé, skoro sto metrů široké rýze, rovné jako železniční trať na mapě přikládáné k jízdnímu řádu.

Vlastně tam občas nějaká vláha být musela. V rýze totiž rostl pěkný zelený trávník. Když jsem na něj šlápl, uhnul mi z cesty.“

„Cože?“ vyskočil Leroy.

„Přirozeně, že to byli nějací bratránci těch tvých biopodů. Jednoho jsem chytil – malý, trávě podobný lístek, dlouhý asi jako můj prst, se dvěma tenkýma nohama jak stopky.“

„Kde ho máš?“ Leroy hořel dychtivostí.

„Pustil jsem ho, musel jsem přece dál. Tráva přede mnou uskakovala a za mnou se sbíhala a pak jsem se znovu vyšplhal na oranžovou poušť. Šel jsem umíněně dál, proklínal písek a při té příležitosti i tvůj uprskaný motor, Karle. Těsně před soumrakem jsem dorazil na okraj pouště a před sebou viděl Moře Času. Mohlo mě to potěšit? Začal jsem proklínat i vás tři za to, že jste mě nedokázali ještě pořad najít.“

„Zkoušeli jsme, co jsme mohli, blázne,“ vrčel velitel.

„Jenže nic platné mi to nebylo. Nakonec jsem si řekl, že bych měl využít posledních zbytků světla a dostat se z útesu tvořícího hranici pouště. Našel jsem si průrvu, po níž se dalo snadno sestoupit, a spustil jsem se dolů. Moře Času se ničím neliší od toho zdejšího; bláznivé rostliny a armády plazivců. Mrkl jsem kolem a rozložil jsem si spací pytel. Až do té doby jsem totiž nezahlédl nic, co by mě v tom polomrtvém světě doopravdy vystrašilo, tedy nic nebezpečného.“

„Opravdu ne?“ divil se Harrison.

„Zatím ne! Všechno popořádku. Zrovna jsem se chystal vlézt do spacáku, když jsem zaslechl ten nejdivočejší kravál, jaký si dovedete představit.“

„Kravál? Co je to?“ vyptával se Putz.

„Rámus,“ vysvětloval mu Leroy. „Jako když se žene stádo krav.“

„Skoro správně,“ souhlasil Jarvis. „Nevěděl jsem, co se děje, a tak jsem se vypravil zjistit, kdo ten povyk tropí. Znělo to nejspíš, jako kdyby hejno vran chroustalo spoustu kanárek najednou – hvizdy, kejhání, krákorání, hrčení, tlukot, na co si vzpomene. A tak jsem objevil Ťuila.“

„Ťuila?“

„To je ta pštroší zrůda,“ vysvětloval Jarvis. „A Ťuíl je jediný způsob, jak obstojně vyslovit jeho jméno, aby se při tom člověk nepoprskal. Sám si říká spíš ‚ŧrrruuírírl‘.“

„To on tropil tolik rámusu?“

„Ano. Něco ho totiž právě pojídalo – nebo se k tomu alespoň chystalo. V takové situaci by kvičel každý.“

„Cože?“

„Všechno, co jsem viděl, byla hromada uzlovitých černých končetin obmotaných kolem tvora, který skutečně připomínal pštroša. Nechtěl jsem nejdřív do zápasu zasahovat, říkal jsem si, že v nejhorsším budu potom mít jen jednoho protivníka, ale po chvíli se mi ten pštrošovi podobný začal líbit víc. Mezi pískáním a skučením zasazoval ranci chapadel ostrým půlmetrovým zobanem silné rány. A pak jsem zahlédl malou černou tornu nebo kufřík, který měl zavěšený kolem krku. Znamenalo to, že buď sám myslí, nebo někomu takovému musí patřit! Vytáhl jsem revolver a vystřelil na jeho protivníka.

Chapadla sebou trhla a celý ten odporný černý ranec se s nechutně savým zvukem vlil do úzkého otvoru pod skaliskem. Jeho soupeř dlouze a hlasitě zaklapal, zakymácel se na silných nohách podobných golfovým holím a otočil se ke mně. Držel jsem zbraň připravenou a čekal, co bude.

Marťan vypadal jako pták jen na první pohled. Ten dojem vznikal hlavně díky zobanu, který byl docela ohebný, a zrovna teď se jeho konec kýval ze strany na stranu jako sloní chobot. Měl nohy se čtyřmi prsty a nahoře výrůstky, jimž se dalo říkat ruce. Trčely z malého okrouhlého těla; nad ním čněl dlouhý krk s drobounkou hlavičkou a – s tím zobanem. Když se narovnal, byl o pět centimetrů vyšší než já. Ale proč o něm mluvím, vždyť Putz ho viděl taky.“

Inženýr přikývl. „To se ví, že jsem ho viděl.“

(II)

„Dívali jsme se jeden na druhého. Potom tvor začal znovu klapat a čířkat a nastavil ke mně prázdné ruce. Pochopil jsem to jako přátelské gesto.“

„Možná,“ vtipkoval Harrison, „viděl tvůj nos a myslel si, že jste bráškové.“

„Pch! Vy jste ale veselá kopa, veliteli! Každopádně jsem schoval bouchačku, řekl něco jako ‚To nic,‘ nebo ‚To byla jen maličkost,‘ tvor ke mně přihrácel a tak jsme se skamarádili.

Slunce už bylo pěkně nízko a mně bylo jasné, že mám nejvyšší čas zapálit si oheň nebo vlézt do svého spacího pytle. Rozhodl jsem se pro oheň. Vybral jsem si u paty útesu místo, kde by mi skála mohla odrážet trochu tepla taky na záda. Z vysušené vegetace kolem jsem začal lámat klacky; můj nový kamarád se dovtípil, co dělám, a hned jich přinesl celou náruč. Když jsem hledal zapalovač, zalovil Marťan ve svém vaku a vytáhl něco, co vypadalo jako rozžhavený uhlík. Stačil jediný dotek a vyšlehly plameny. Sami víte, jakou práci dá rozdělat v téhle atmosféře oheň.

Zajímavé bylo i Ťuílovo zavazadlo samotné. Stiskls ho na kraji a doširoka se rozevřelo, stiskls ho uprostřed a zavřelo se tak dokonale, žes nenašel šev. Rozhodně lepší uzávěr než zip.

Chvíli jsme civěli do ohně a já se rozhodl nějak s Marťanem navázat konverzaci. Ukázal jsem na sebe a řekl ‚Dick‘. Jemu to okamžitě zapálilo, natáhl ke mně kostnatý pařát a řekl ‚Týk‘. Potom jsem ukázal na něj a on vydal zvláštní hvizd – znělo to nějak jako Ťuíííl, ale já to prostě nedokážu napodobit. Všechno se začalo hladce vyvíjet a abych zdůraznil, že jde o jména, opakoval jsem ‚Dick‘ a potom jsem ukázal na něj ‚Ťuííl‘.

Jenže dál jsme se nepohnuli. Zaklapal, snad nesouhlasně, a řekl něco jako ‚p–p–prút‘. To byl ale jen začátek: zatímco já

jsem byl pořád ,Týk‘, on byl nějakou dobu Ťuíl, potom P–p–prút a jindy zas šestnáct dalších pazvuků.

Zkusil jsem tedy ,skálu‘, po ní ,hvězdu‘, ,strom‘, ,oheň‘ a kdoví co dalšího, ale nedokázal jsem se dovědět jediné slovo. Nic si neudrželo stejný název déle než minutu: jestli tohle je jazyk, tak já jsem alchymista! Nakonec jsem nechal pokusů a začal mu říkat Ťuíl, což, jak se zdálo, přijal.

Ťuílovi se některá z mých slov zalíbila, pár se jich dokonce naučil. Považoval jsem to za slušný úspěch, zvlášť když byl zvyklý na jazyk, který se tvoří jen tak mezi řečí. Jenže já pořád nemohl přijít na kloub tomu, jak mluví on: buď jsem něco nepostřehl, nebo jsme prostě každý mysleli docela jinak – a spíš bych se klonil k tomu druhému.

Pro tohle tvrzení mám víc důvodů. Po nějaké době jsem nechal jazyk jazykem a zkusil matematiku. Nadrápal jsem na zem, že dvě a dvě se rovná čtyřem, a předvedl jsem to názorně s kamínky. Taky teď Ťuíl pochopil, o co jde, a ukázal mi, že tři a tři je šest. Znovu se zdálo, že máme šanci k něčemu dojít.

Když jsem viděl, že Ťuíl někdy chodil do školy, nakreslil jsem kroužek jako Slunce, ukázal na něj a pak na poslední odlesk zapadajícího slunečního kotouče. Pak jsem přikreslil Merkur, Venuš, matičku Zemi a Mars, na který jsem ukázal a zároveň se rukou rozmáchl, jako bych tím gestem chtěl zahrnout celou planetu. A začal jsem uvažovat, jak budu prezentovat další myšlenku, že totiž můj domov je na Zemi.

Ťuíl nákresu porozuměl okamžitě. Sklonil k němu svůj zoban a se spoustou hrčení přidal k Marsu Deimos a Phobos a pak dokonce přikreslil k Zemi Měsíc! Chápete, co to dokazuje? Že tihle tvorové musí používat dalekohledy, že tu existuje vyspělá civilizace!“

„Nedokazuje!“ odpověděl Harrison. „Měsíc je odtud vidět jako hvězda páté velikosti. Mohli ho zahlédnout pouhým okem.“

„Měsíc ano, jenomže Merkur odtud není vidět! A Ťuíl o něm věděl, přikreslil Měsíc ke třetí planetě, ne ke druhé. Kdyby o Merkurku nevěděl, umístil by Měsíc ke druhé planetě a Mars by byl ten třetí a ne čtvrtý. Chápeš?“

„A sakra,“ zabručel Harrison.

„Každopádně,“ pokračoval Jarvis, „jsme u astronomie zůstali. Ukázal jsem na nákresu Zemi, potom na sebe a abych vše zdůraznil, ukázal jsem ještě na Zemi, která zelenavě zářila nad obzorem. Ťuíl začal klapat tak rozčileně, až jsem si byl jistý, že mi rozumí. Skákal jako ďas, ukazoval na sebe a potom na oblohu, znovu na sebe a znovu na oblohu, někam na své tělo a potom na Velký vůz, na svou hlavu a na Blížence, na svoje nohy a hned nejméně na půl tuctu dalších hvězd, a já jen otvíral oči. A potom se zničehonic odrazil. Páni, to byl skok! Vystřelil pětadvacet metrů vysoko, otočil se, po hlavě sletěl dolů a zabodnul se zobanem přesně do středu sluneční soustavy, kterou jsem nakreslil v písku. Čestné slovo.“

„Cvok,“ usoudil velitel.

„Přesně tohle mě taky napadlo. Koukal jsem s vykulenýma očima, jak doluje hlavu z písku a staví se na nohy. Bylo mi jasné, že vůbec nepochopil, co mám na mysli, a pustil jsem se znovu do vysvětlování. Skončilo naprosto stejně, Ťuíl přistál na nose uprostřed nákresu.“

„Třeba je to nějaký místní zvyk.“

„Možná,“ připustil nejistě Jarvis. „Každopádně vůbec nepochybují, že Ťuíl byl ze mě zmatený nejméně tak, jako já z něj. Vnímali jsme svět každý z jiného pohledu, přičemž ten jejich je asi stejně pravdivý jako ten náš. A přestože jsme se nemohli domluvit, Ťuíl se mi líbil a měl jsem podivnou jistotu, že ani já jsem se mu nejevil záporně.“

„Protože jsi stejný cvok jako on,“ usoudil velitel.

„Chcete, abych pokračoval, nebo ne? Tak poslouchejte. Oheň moc nehřál, zatímco spacák ano. Vlezl jsem dovnitř a asi za pět

minut se mi začalo zdát, že se dusím. Takže jsem ho pootevřel – a brr! Do nosu mě praštil čtyřicetistupňový mráz, čímž jsem vedle boule z přistávacího manévru získal ještě tuhle příjemnou omrzlinku.

Když jsem se probudil, byl Ťuíl pryč. Ale sotva jsem se vyhrabal ze spacáku ven, zaslechl jsem nějaké čírikání a pak se zapíchl zobanem vedle mě. A neopustil mě, ani když jsem vyrazil dál na sever.

Pohyboval se opravdu zvláštním způsobem. Skok co skok padesát metrů, plachtil vzduchem natažený jako kopí a přistával na zobáku. Zdálo se, že ho můj namáhavý způsob cestování trochu překvapil, ale po několika okamžicích se přizpůsobil a jen občas vyrazil velkým skokem dopředu, aby vzápětí skočil zpátky. Zpočátku mě pohled na jeho zobák mířící přímo na mě znervózňoval, ale Ťuíl dopadl vždycky těsně vedle mě do písku.

Ploužili jsme se Mořem Času a oba jsme mluvili – ne že bychom si rozuměli, ale jen tak, abychom udrželi konverzaci. Zpíval jsem si a obávám se, že Ťuíl také: přinejmenším něco z jeho hrčení se zdálo mít slabý nádech rytmu.

Občas Ťuíl předváděl, jak nechápe smysl našeho jazyka. Byl schopen ukázat na vrstvu naplavenin a říct ‚skála‘ a totéž slovo opakovat, když ukázal na oblázek. Nebo se dotkl mé ruky a řekl ‚Týk‘ a potom to opakoval. Skutečnost, že nějaké slovo může znamenat dvakrát po sobě totéž nebo že týmž slovem se dají označit dvě různé věci, ho zcela zřejmě fascinovala. Napadlo mě přitom, zda se jeho jazyk nepodobá jazykům některých primitivních kmenů, které neznají obecné pojmy. Takové jazyky nemají například výrazy pro vodu nebo člověka obecně – jen pro dešťovou nebo mořskou vodu a siláka nebo třasořitku. Nechápou, že dešťová a mořská voda jsou jen různé podoby téže věci. Nechápatost ovšem nebyla Ťuílův případ, prostě jsme se v něčem záhadně lišili. Ťuíl rozhodně nebyl žádný hlupák a upřímně řečeno

nejsem si jist, zda by od něj naše vysoce velebená lidská inteligence nemohla nějaký ten trik odkoukat. Nemyslím tím, že by byl nějaký skorogénus, ale nepřehlédněte jedno: zatímco jemu se podařilo něco z mých duševních pochodů pochopit, já jsem nikdy ani v nejmenším netušil, jak to myslí on.“

„Protože jednoduše vůbec nemyslel,“ navrhl velitel. Putz s Leroyem zatím jen pozorně mrkali.

„To můžete posoudit, až všechno dopovím,“ řekl Jarvis. „Trmáceli jsme se přes Moře Času dva dny. Řeknu vám, na konci toho pochodu jsem byl ochoten dočista souhlasit se Schiaparelliho názvem. Věčně stejná šedivá pláň pokrytá bláznivými rostlinami a nikde ani stopa po jiném druhu života. Bylo to tak jednotvárné, že jsem byl rád, když jsme konečně navečer druhého dne zahlédli před sebou poušť Xanthus.“

Cesta mě začínala zmáhat, ale Ťuíl vypadal stále stejně čerstvý, i když jsem ho nikdy nezahlédl jíst či pít. Myslím, že by mohl těmi svými sedmimílovými skoky po nose přefrčet Moře Času za pár hodin, ale držel se mě. Jednou nebo dvakrát jsem mu nabídl, aby se napil. Pokaždé si ode mě vzal hrníček, nasál něco vody do zobáku, vystříkl ji zpátky a pak mi hrníček slavnostně vrátil.

Právě když jsme zahlédli Xanthus, vlastně útesy, které ho lemují, zvedl se jeden z těch nepříjemných písečných mraků, ne sice tak hrozný, jako jsou zdejší, ale zato jsme se neměli kam ukrýt. Natáhl jsem si přes obličej průhlednou fólii ze spacího pytle a všiml si, že Ťuíl si zakryl dýchací otvory péry, která mu vyrůstala jako knír u kořene zobáku. A podobným chmýřím si stínil i oči!“

„Pochází určitě z pouště!“ vyhrkl biolog Leroy.

„Proč?“

„Nepil vodu – snadno se přizpůsobil písečné bouři –“

„To nic nedokazuje. Na téhle vysušené piluli, která se říká Mars, není nikde dost vody, aby se jí dalo plýtvat. Na Zemi bychom klidně

celý povrch planety označili jako poušť.“ Odmlčel se. „Bouře se přehnala a zbyl po ní lehký vánek, naštěstí ne dost silný, aby zdvihl písek. Ale pak se začaly z útesů Xanthu hrnout malé průhledné koule, vypadaly jako skleněné tenisáky. Byly lehounké – tak lehké, že i v tomto řídkém vzduchu se vznášely – a taky duté. Rozlouskl jsem jich několik, vyvalil se z nich jen nepříjemný zápach. Zeptal jsem se na ně Ťuíla, ale všechno, co řekl, bylo ‚Ne, ne, ne‘, což jsem si vyložil jako sdělení, že o nich nic neví. Koule kolem nás poskakovaly jako mýdlové bubliny a my jsme se ploužili ke Xanthu. Když Ťuíl ukázal na jednu z koulí a řekl ‚skála‘, byl jsem příliš unaven, abych se s ním hádal. Teprve později jsem zjistil, co má na mysli.

Rozhodl jsem se nocovat pokud možno nahoře na útesu Xanthu. Nebezpečí se mohlo přiblížit spíše vegetací Moře Času než z písku pouště. Ne že bych se tedy za celou dobu setkal s jediným nebezpečně vyhlížejícím tvorem, vyjma onoho černého rance s provazovitými končetinami, který se pokusil dostat Ťuíla. Ten však tak jako tak na své oběti cíhal a neplížil se za nimi. Navíc se zdálo, že Ťuíl vůbec nespí, ale jednoduše noc vždy trpělivě prosedí. Dumal jsem nad tím, jak ho to stvoření dokázalo polapit, ale nevěděl jsem, jak se ho zeptat.

Nejdřív jsme museli objevit místo, kde bychom se nejsnadněji vyšplhali nahoru. Vlastně, kde bych se vyšplhal já, protože Ťuíl se mohl nahoru vyhoupnout snadno, útesy byly sotva dvacet metrů vysoké. Konečně jsem mohl začít stoupat. Lezl jsem nahoru a proklínal nádobu s vodou, kterou jsem měl na zádech – vádila mi totiž při šplhání –, když jsem zaslechl po dlouhé době první známý zvuk. A skutečně, asi deset kilometrů na západ, mezi mnou a zapadajícím sluncem, letěla naše pomocná raketa.“

„To jsem byl já,“ vmísil se Putz. „Vypravil jsem se tě hledat.“

„To jsem věděl, ale co mi to bylo platné? Mohl jsem viset na útesu, pokřikovat a mávat na tebe. Ťuíl uviděl raketu taky; začal

hrčel, štěbetal, skákal vysoko do vzduchu. Pak raketa zmizela daleko na jihu.

Vyškrábal jsem se na vrchol útesu. Ťuíl ještě pořád ukazoval, vzrušeně kloktal, vystřeloval do výšky a snášel se dolů, kde se zapichoval do písku. Ukázal jsem k jihu a na sebe a on řekl ,ano, ano, ano‘, ale měl jsem dojem, že tu létající věc považuje za mého příbuzného, snad někoho z rodičů. Možná, že jsem ho v tu chvíli podceňoval.

Byl jsem se silami skoro na dně a to že jsem na sebe nedokázal připoutat pozornost, mě zlomilo. Vybalil jsem spací pytel a vsoukal se do něho. Ťuíl se vedle zapíchl zobákem do země, napřímil nohy i paže a vypadal na mou duši jako jeden z těch bezlistých keřů tady kolem. Myslím, že tak zůstal celou noc.“

„Mimikry!“ vyhrkl Leroy. „Vidíš, určitě pochází z nějaké pouště.“

(III)

„Ráno,“ pokračoval Jarvis, „jsme vyrazili dál. Neušli jsme ani sto metrů, když jsem si všiml další zvláštnosti, kterou, vsadím se, Putz neofotografoval. Kam až jsem dohlédl, táhla se řada malých pyramid – ne vyšších než patnáct centimetrů. Titěrné jehlany z trpasličích cihel byly prázdné a vrchol měly všechny prorazený. Ukázal jsem na ně a zeptal se ‚Co?‘ Ťuíl jen neurčitě zavřeštěl. Měl jsem dojem, že ani on neví, co vlastně máme před sebou. A protože řada těch podivuhodných stavbiček směřovala přímo na sever, šlapali jsme podél ní.

Po několika hodinách pochodu nejenže pyramidy nekončily, ale všiml jsem si i jiné věci: rostly. A nejen pyramidy, taky cihly, ze kterých byly zbudované. K poledni nám dosahovaly po ramena. Pořád měly zborčené vrcholy a byly prázdné. Ofukal jsem si pár cihel – byl to křemen, starý snad jako stvoření samo.“

„Jak to víš?“ zeptal se Leroy.

„Podepsalo se na nich počasí a měly odrovené rohy. Křemen je velice odolný i na Zemi, a tady je počasí mnohem stálejší.“

„Můžeš přesněji odhadnout, jak jsou staré?“

„Padesát, možná i sto tisíc let, nevím. Ty malé, které jsme viděli ráno, byly možná desetkrát starší. Začínaly se drobit. Takže půl milionu let? Kdo ví.“ Jarvis se na okamžik odmlčel. „No a my jsme pokračovali podle té řady pořád dál. Ťuíl na pyramidy párkrát ukázal a řekl ‚skála‘, ale to už udělal mockrát před tím, ovšem tentokrát měl víceméně pravdu.“

Zkusil jsem se ho znovu zeptat. Namířil jsem ruku na pyramidu a řekl ‚lidé?‘ Potom jsem ukázal na nás dva. Odmítavě zaklapal zobákem a pronesl ‚Ne, ne, ne. Ne jedna jedna dvě‘. Navíc si přitom třel žaludek. Beze slova jsem na něj zíral, takže mi všechno předvedl znovu. ‚Ne jedna jedna dva. Ne dva dva čtyři‘. Jenže já pořád vypadal, jako by mi uletěly včely.“

„Není to snad jasné?“ vykřikl Harrison. „Jako dva cvoci.“

„Jste dost jednotvárný, veliteli,“ řekl Jarvis zatrpkle. „Já jsem si to alespoň za chvíli vyložil poněkud jinak. Přemýšlejte, co může znamenat ‚ne jedna jedna dva‘. Už vám svítá?“

„Vůbec ne, a pochybuju, žeš mohl k něčemu rozumnému dojít i ty.“

„Já bych řekl, že se mi to povedlo. Ťuíl použil těch pár anglických slov, co znal, aby vyjádřil ucelenou myšlenku. Co vás napadá, když se řekne matematika?“

„Třeba astronomie. Nebo logika!“

„To je ono. ‚Ne jedna jedna dvě‘. Ťuíl mi tím naznačoval, že stavitelé pyramid nejsou myslící a logicky uvažující bytosti. Chápeš?“

„Pch. To bych se divil.“

„Taky že se budete divit.“

„Proč,“ přerušil je Leroy, „si ale třel břicho?“

„Proč? Asi proto, můj drahý kolego, že tam má uložený mozek. Ne v té nepatrné hlavě, ale uvnitř trupu!“

„Nesmysl!“

„Nikoli na Marsu. Tady to možné je. Zdejší fauna ani flóra nejsou příbuzné s ničím na Zemi – a tvoje biopody to dokazují.“ Jarvis se zazubil. „Abych vás dlouho nenapínal, přenesu se o tři hodiny dál. Málem jsem tomu nemohl uvěřit sám, ale pyramidy najednou skončily.“

„Jak to, skončily?“

„Jedna – teď už skoro třímetrová – byla najednou poslední. A ke všemu neměla rozbouraný vrchol. Chápeš? Ten, kdo ji postavil, byl pořád uvnitř: vystopovali jsme ho po půl milionu let staré stopě až do současnosti.“

„Tuil i já jsme zareagovali stejně. Sáhl jsem po revolveru. Zásobník jsem měl plný tříštivých nábojů a Tuil obratem ruky vylovil z vaku malou, jakoby skleněnou pistoli. Docela se tvarem podobala našim zbraním, snad jen pažba byla větší, aby dobře seděla v jeho ruce se čtyřmi drápy. Opatrně jsme se plížili podél řady prázdných pyramid.“

Pak se horní vrstva cihel poslední pyramidy začala nadýmat, chvíli praskala a nakonec se vrchol pyramidy rozsypal.

Něco se začalo valit ven.

Nejdřív se objevila dlouhá stříbrošedá končetina, po ní pancéřovaný trup – šupinatý a stejně stříbrošedě matný jako končetina, která ho vytáhla z díry ven. Tvor sebou žuchnul do písku. Bylo to těžko představitelné stvoření – s tělem jako obří sud, jedinou paží a otvorem připomínajícím ústa na jednom konci – z druhého pak trčel tuhý, špičatý ocas. Žádné další končetiny, žádné uši, nos – nic! Těžce o několik metrů popolezlo, zarazilo špičku ocasu do písku, namáhavě se vztyčilo a strnulo.

Deset minut se stvoření nepohnulo. Pak se skřípěním a šustěním, asi jako když se mačká papír, se paže pohnula k otvoru úst

a vytáhla cihlu. Opatrně ji položila na zem. Uplynulo dalších deset minut – a výsledkem byla nová cihla. Prostě takový přírodní cihlář a zedník v jednom. Už jsem se chystal pokračovat dál, když Ťuíl na tvora ukázal a řekl ‚skála‘. ‚Cože?‘ zeptal jsem se a on to opakoval. Pak po krátké hrkavé předešle řekl ‚Ne, ne, ne‘ a třikrát hvízdavě vydechl.

A já, světe div se, jsem hned pochopil, co myslí. ‚Dýchání, ne?‘ řekl jsem zřetelně a taky předvedl, jak se umím nadechnout. Ťuíl upadl do extáze ‚ano, ano, ano. Ne, ne, ne tyháni!‘

Pak vyskočil a přistál sotva krok od příšery.

Dovedete si představit, jak jsem se vyplašil. Paže se zrovna natáhla pro cihlu, já už viděl, jak Ťuila chytá a drtí, ale – nic se nestalo. Ťuíl do tvora zabušil. Paže cihlu pečlivě uložila vedle té první. Ťuíl znovu zaklepal na obří tělo a řekl ‚skála‘ a já konečně sebral odvahu přesvědčit se sám.

Ťuíl měl zase pravdu. Tvor nedýchal. Byla to skála.“

„Jak to můžeš tvrdit tak jistě?“ vybafl Leroy. Černé oči se mu zaujatě blýskaly.

„Jsem přece chemik. To zvíře bylo z křemene. V písku té pouště musí být čistý křemík, kterým se živí. Rozumíte? My, Ťuíl, rostliny kolem, dokonce i biopody jsme téměř výlučně ze sloučenin uhlíku, tenhle tvor však žije díky jiným chemickým reakcím. Je to život založený na křemíku.“

„Křemičitý život!“ vykřikl Leroy. „Tušil jsem to a teď mám konečně důkaz. Musím ho vidět!“

„Dobře, dobře,“ uklidňoval ho Jarvis, „můžeš se jít podívat. Je to zvláštní způsob existence. Ten tvor žije a přitom nežije, jen každých deset minut přemístí cihlu. Cihly jsou vlastně jeho odpadní produkt. Naším odpadem je kysličník uhličitý, jeho zase kysličník křemičitý. A protože je pevný, vznikají cihly. Tvor se zabuduje do pyramidy, a když už nemá kam ty cihly ukládat, posune se dál a začne znovu. Vůbec se nedivím, že vrže. Vždyť je mu půl milionu let!“

„Jak víš, že je tak starý?“

„Sledovali jsme pyramidy od začátku, ne? Kdyby ty první nestavěl on, skončila by řada dřív, než jsme ho našli, a začala nová zase od nejmenších. Copak to není jasné jak facka?“

A neboj se, určitě se rozmnožuje, nebo se o to aspoň pokouší. Než vyplivl třetí cihlu, zašumělo v něm a vyrazil celý mrak skleněných tenisáků. Určitě to jsou výtrusy, vajíčka nebo semena, říkej jim, jak chceš. Poskakovaly po poušti stejně jako den předtím po Moři Času. Uvažoval jsem, jak by mohly fungovat, Leroyi. Myslím, že křišťálová skořápka je jen obal, asi jako skořápka u vajíčka, a skutečným nositelem rozmnožovací funkce je onen páchnoucí plyn uvnitř. Snad nějakým způsobem napadá křemík a vyvolává chemickou reakci, na jejímž konci je zárodek tvora, se kterým jsem se setkal!“

„Měls to vyzkoušet,“ navrhl malý Francouz. „Musíme některou z těch koulí rozbít.“

„Taky že jsem to udělal, pár jsem jich roztříštil o písek. Když máš chuť vrátit se za nějakých deset tisíc let zpátky a podívat se, jestli jsem nezasadil nějaké pyramidové příšery, prosím, posluž si. Ale dřív to poznáš sotva.“ Jarvis se zhluboka nadechl. „Stejně je to prazvláštní tvor! Slepý, hluchý, bez smyslů, bez mozku, jen mechanismus – a ke všemu nesmrtelný. S věčnou nutností vyrábět cihly, stavět pyramidy, dokud bude mít dost křemíku a kyslíku. I potom se jen zastaví, nezemře. A když mu nějaká náhoda za milion let přinese znovu do cesty potravu, rozjede se dál. Kde zatím bude všem civilizacím konec... Jak říkám, prapodivný tvor, i když jsem potom potkal ještě něco neuvěřitelnějšího.“

„Jak tě tak poslouchám, mám dojem, že musíš mít divoké sny,“ zabručel Harrison.

„Náhodou jste se skoro střelil,“ řekl Jarvis klidně. „Dravec ze zlého snu, tohle pojmenování docela sedí. Nejohrovnější stvoření, které si člověk může představit. Nebezpečnější než lev, lstivější než had.“

„Tak mluv,“ prosil Leroy. „Toho musím vidět taky.“

„To bych ti zrovna nedoporučoval.“ Jarvis se znovu zarazil.

„Kde jsem vlastně skončil? Aha, když jsme opustili pyramidovou bytost a dál se trmáceli pouští. Byl jsem unavený a taky jistota, že mě najdete, nebyla po včerejšku zrovna skálopevná. Tuřilovo neustálé hrčení mi začínalo jít na nervy, stejně jako jeho střemhlavé skoky. Mlčky a úporně jsem rázoval jednotvárnou pouští, hodinu za hodinou, se zoufalým přáním, aby to už skončilo. Konečně jsme došli na dohled tenké tmavé čáry daleko na obzoru. Věděl jsem, co to je: kanál, který jsem v té nešťastné raketě přelétl. Znamenalo to, že mám za sebou sotva třetinu pouště. Povzbudivé, co? Pomalu jsme se blížili ke kanálu. Pamatoval jsem si, že je z obou stran ohraničený širokým pásmem vegetace a že za ním leží město podobné hliněné homoli.

(IV)

Už jsem sotva vlekl nohy. Myšlenky na teplé jídlo se mi v hlavě střídaly s představou, jak příjemná a domácká musí být třeba džungle na Borneu proti téhle bláznivé planetě, a pořád víc jsem myslel na starý dobrý New York. A taky na jedno děvče, které tam bydlí. Fancy Longovou, znáte ji někdo?“

„Ta z televize?“ optal se Harrison. „Myslím, že jsem ji párkrát viděl. Je to ta pěkná blondýnka, co uvádí program Yerba Maté?“

„Jo, přesně ta,“ kývl Jarvis. „Trošku se s ní znám – není to nic vážného, jsme spíš přátelé, ale měl jsem radost, že se přišla rozloučit, když jsme odlétali. Zrovna na to jsem myslel a připadal si zatraceně osamělý, když jsem najednou měl pocit, že mi oči vypadnou z důlků. Před jedním z místních gumových stromů stála zrovna ona, Fancy Longová, mávala na mě a usmívala se, docela jako když jsme se viděli naposled.“

„A pak že ses nezbláznil,“ poznamenal suše kapitán.

„V tu chvíli bych klidně souhlasil. Zíral jsem na ni a pak se štípl, zavřel oči a zase je otevřel, jenže milá Fancy Longová pořád mávala a usmívala se na mě.

Taky Ťuíl něco viděl, hrčel, kvokal, ale já jsem ho sotva slyšel. Letěl jsem k Fancy a vůbec mě nezajímalo, jak se tu vzala. Byl jsem málem u ní, když Ťuíl přistál vedle mě a drapnul mě za ruku. „Ne, ne, ne,“ ječel rozvrzaně. Zkoušel jsem ho setřást, byl lehký jako z bambusu, ale držel se mě pařáty jako opice a nepřestával ječet. Snad mi to jeho kvílení zchladilo hlavu a já se sotva tři metry od Fancy zastavil. Stála přede mnou a byla stejně skutečná jako tady Putz.“

„Já? Proč já?“ bránil se inženýr.

„Smála se, mávala mi, lákala mě stále víc. Přimrzl jsem pár kroků od ní a vedle mě vrzal a skučel Ťuíl. Došlo mi, že to nemůže být opravdová Fancy Longová, jenže – jenže ona tam stála. Nakonec jsem nevydržel a zavolal na ni ‚Fancy!‘ A ona nic, jen se dál usmívala. Nepohnula se ke mně ani o krok.

Zato Ťuíl vytrhl skleněnou pistoli a zamířil na ni. Chytil jsem ho za ruku, ale setřásl mě. Znovu na ni zamířil a řekl ‚ne, ne ty-cháni, ne ne ty-cháni!‘ A já se konečně vzpamatoval a uvědomil si, že ta věc sice vyhlíží jako Fancy Longová, ale ve skutečnosti k ní má hodně daleko, asi tak šedesát milionů kilometrů.

Ale stejně se mi nelíbilo, že na ni Ťuíl míří. Nevím, jak dlouho jsem stál a pozoroval ho, než zmáčkl rukojeť své zbraně, před hlavní se objevil malý obláček páry a Fancy Longová zmizela. Místo ní se před námi svíjel černý ranec končetin jak provazy, dvojče tvora, před nímž jsem zachránil Ťuila.

Opravdu dravec ze zlého snu! Mlčky jsem pozoroval, jak do-dělává. Ťuíl hrčel, pak se dotkl mé ruky, ukázal na mrtvý chuchvalec a řekl ‚Ty jedna, jedna, dvě, on jedna, jedna dvě.‘ Když to zopakoval osmkrát nebo desetkrát, pochopil jsem.“

„Já taky!“ vykřikl Leroy. „Chtěl říct, že když na něco myslíš, pozná ta potvora na co a předvede ti to. Hladový pes by nejspíš viděl kost se spoustou masa. Nebo by ji cítil.“

„Správně,“ řekl Jarvis. „Jako návnadu používá touhy svých obětí anebo představu snadné kořisti. Kuře by vidělo slepici, liška na lovu zase kuře.“

„Jak to dokáže?“ zeptal se Leroy.

„Co já vím? Jak dokáže dole na Zemi had přesvědčit ptáka, aby mu málem odpochoval mezi čelisti? A co hlubinné mořské ryby, které lákají oběti rovnou do chřtánu?“ Jarvis se otrásl. „To je zákeřnost, co? Naštěstí už jsme varováni, ale stejně nesmíme věřit ani vlastním očím. Příště můžete uvidět mě – já zas někoho z vás –, ale ve skutečnosti to nemusí být nikdo jiný než náš černý vrah se spoustou chapadel.“

„Jak ho ten tvůj kamarád poznal?“ zeptal se nedůvěřivě kapitán.

„Ťuíl? Nejspíš zahlédl něco, co by mě zajímat nemuselo, a když mě viděl, jak jsem přidal a jak poulím oči, došlo mu, že něco není v pořádku. Nebo dost možná, že tvor ze zlého snu může vytvořit jen jeden obraz a Ťuíl viděl to, co já – nebo nic. Neuměl jsem se ho zeptat. Ale je to jen další důkaz, že jeho inteligence je přinejmenším rovná naší, ne-li vyšší.“

„Proč si pořád myslíš, že je stejně inteligentní jako člověk?“ zeptal se Harrison.

„Tak za prvé, tvor z pyramid. Nejspíš nikdy dřív žádného neviděl. A přece poznal, že je to vlastně jen automat z křemíku.“

„Mohl o něm slyšet,“ namítl Harrison. „Je to přece Marfan, ne?“

„A co jazyk? Nedokázal jsem pochopit jedinou jeho myšlenku, a on se naučil šest či sedm mých slov. A všimněte si, jak složité a ucelené myšlenky dokázal pomocí těchto slov sdělit. Dokázal mi říct, že jeden z tvorů, které jsme potkali, je neškodný automat a druhý smrtelně nebezpečný hypnotizér.“

„Chmm...“ vyrazil velitel.

„Chtěl bych vidět kohokoli z nás, kdyby znal jen šest slov. Dokázali byste s takovou slovní zásobou vyjádřit jako on, že další stvoření je sice inteligentní, ale liší se od nás tak, že se s ním není vůbec možné dorozumět?“

„Co jste zas potkali?“

„Po pořádku. Chci jen říct, že nám stojí za to seznámit se s bytostmi, jako je Ťuíl. Tady na Marsu – uvidíte, že mám pravdu – existuje civilizace, která je té naší rovnocenná, možná víc než rovnocenná. Civilizace, se kterou se můžeme domluvit. Ťuíl to dokazuje. Možná, že to bude trvat léta, jejich myšlení je nám cizí, ale pořád srozumitelnější než myšlení jiných tvorů, s nimiž jsem se setkal.“

„Nenapínej nás tolik.“

„Mám na mysli obyvatele podél kanálů.“ Jarvis se zamračil. „Myslel jsem si, že tvor ze zlého snu a křemíkový automat jsou ta nejprapodivnější stvoření, jaké si je možné představit, ale mýlil jsem se. Obyvatelé těch měst nám jsou ještě vzdálenější a nepochopitelnější.“

Už před břehem kanálu jsme narazili na koberec trávy, která nám utíkala z cesty. Pak jsem zahlédl slabý, nažloutlý potůček. Homolovité město, které jsem viděl už z rakety, leželo asi kilometr napravo a docela jsem stál o to vidět ho.

(V)

Na první pohled vypadalo město opuštěně. Avšak asi sto metrů před ním jsme narazili na udusanou stezku a pak se objevil i první z jeho obyvatel.

Vypadal jako sud na čtyřech nohách, se čtyřma tykadlovitými rukama. Neměl hlavu, jen tělo, končetiny a kolem dokola pás očí. Na předním konci sudovitého těla se jako bubínek napínala tenká

blána. Tvor tlačil malý měděně zbarvený vozíček a přehnal se kolem nás jako uragán. Ani si nás nevšímal, i když se zdálo, že na straně, kterou nás míjel, stočil oči.

Za chvíli se objevil další, tentokrát s prázdným vozíčkem. A znovu si nás ani nevšímal. Dostal jsem kuráž, a když se přiblížil třetí, postavil jsem se mu do cesty. Sud se zastavil a začal bubnovat na blánu. Ukázal jsem prázdné ruce a mírumilovně řekl: „Jsme přátelé.“ A co myslíte, že udělal?“

„Nejspíš řekl ‚Těší mě,‘“ zavrčel Harrison.

„Už by mě to ani nepřekvapilo. Místo toho však tvor znovu zabubnoval a z blány najednou zadunělo ‚řřřáteléeé‘. Pak si do mě šťouchnul trakařem a když jsem uskočil, jel dál a nechal mě civět. Za okamžik se přihnul další, ani se nezastavil, rovnou zabubnoval ‚řřřáteléeé‘ a odfrčel. Jak se to naučil, ví bůh. Možná že se nějakým zvláštním způsobem dorozuměli, možná byli jen součástmi nějakého centrálně řízeného organismu, nevím. Ale myslím si, že Ťuíl o tom ví. Sudovití tvorové nás míjeli jeden za druhým a pokaždé zdravili ‚řřřáteléeé‘. Začalo to být legrační, nikdy mě nenapadlo, že na téhle vysušené kouli potkám tolik kamarádů. Udiveně jsem se podíval na Ťuíla. Měl jsem dojem, že mi porozuměl, protože řekl: ‚Jedna, jedna, dva ano! Dva, dva, čtyři ne!‘ Chápete?“

„Jasně. Marťanské rozpočítadlo.“

„Hm... Začínal jsem si na Ťuílův symbolismus zvykat a vyložil si to rozpočítadlo po svém: jedna, jedna, dvě, ano! – jsou to inteligentní bytosti. Dva, dva, čtyři, ne! – jejich inteligence je jiného řádu, odlišná od naší. Možná jsem ho nepochopil, třeba chtěl říct, že jsou na nízké úrovni myšlení a dovedou uvažovat jen o jednoduchých věcech: jedna, jedna, dvě, ano, ale ne už o těch složitějších: dva, dva, čtyři, ne. Ale podle toho, co jsme pak viděli, bych se klonil k prvnímu vysvětlení.“

To už se tvorové hnali zpátky. Trakaře měli plné kamení, písku, zlomků gumových rostlin a podobných nesmyslů. Vybubnovali

pozdrav, který vlastně vůbec přátelsky nezněl, a utíkali dál. Předpokládal jsem, že třetí už je ten můj známý, a rozhodl jsem se, že si s ním trochu popovídám. Vkročil jsem mu do cesty a čekal.

Přihřítit se, zaduněl „řřřátelée“ a zastavil se. Podíval jsem se na něj a čtyři nebo pět z jeho očí se podívalo na mě. Pak znovu zkusil heslo a strčil do mě trakařem. Ale já stál pevně. A pak ten blázen natáhl ruku a štípl mě do nosu.“

Harrison se rozesmál. „Tomu říkám smysl pro krásu.“

„Vy možná,“ zabručel Jarvis. „Ale co já? Nejdřív jsem o nos přišel při pádu, pak mi omrzl. Zaječel jsem ‚au!‘ a uskočil. Tvor zmizel. Ale od té doby všichni zdravili „řřřátelée, au!“

Pomalou jsme s Ťuílem kráčeli k nejbližší homoli. Sudy nám nevěnovaly nejmenší pozornost a pořád jen tahaly to své smetí. Pak se cesta začala svažovat k otvoru jako do staré důlní šachty. Nahlédl jsem dovnitř. Svítilo se tam a nezdálo se, že to je pochodň, vypadalo to spíš jako elektřina. Začal jsem být zvědavý a vešel jsem dovnitř. Ťuíl se vlekl za mnou, i když trylky a štěbetáním protestoval.

Světlo vycházelo z černého prutu zasazeného do zdi chodby. Podivně blikalo a zářilo jako stará obloukovka. Pak jsem zahlédl další. Když jsem se k němu vypravil, objevil jsem jen hromadu třpytivého písku. Obrátil jsem se k východu, že odejdeme, ale východ byl pryč!

Napadlo mě, že se chodba stočila nebo že jsme zabočili někam stranou. Každopádně jsem se snažil najít směr, kterým jsme přišli, ale objevoval jsem jen další a další chodby. Ocitli jsme se v bludišti chodeb, které se kroutily na všechny strany a kterými občas prošel nějaký živý sud, někdy i s trakařem. Zpočátku jsem si moc starostí nedělal. Měl jsem dojem, že jsme jen pár kroků od vchodu. Ale časem mi začalo připadat, že se pouštíme stále hloub a hloub. Zkusil jsem se tedy držet jednoho tvora s prázdným vo-

zíkem v domnění, že si jede pro náklad, ale ukázalo se, že jen bezcílně pobíhá z jedné chodby do druhé. Nakonec jsem všechno vzdal, praštil nádrží s vodou o zem a sedl si.

Ťuíl na tom nebyl o nic líp než já. Když jsem ukázal vzhůru, jen zoufale zatrylkoval „ne, ne, ne“. A od obyvatel města jsme žádou pomoc čekat nemohli, buď si nás vůbec nevšimli, nebo nás jen nekonečně ujišťovali, že jsme „řřřáteléé, au!“.

Nakonec jsem úplně ztratil pojem o čase. Dvakrát jsem z naprostého vyčerpání usnul, ale Ťuíl, jak se zdálo, nepotřeboval spát nikdy. Vyráželi jsme do každé chodby, která stoupala vzhůru, ale po chvíli se všechny začaly svažovat dolů. V tom prokletém mraveništi se neměnila ani teplota, takže se nedalo určit, kdy je den a kdy noc, a když jsem se poprvé probudil, neměl jsem potuchy, jestli jsem spal hodinu nebo třináct, a na hodinkách jsem nepoznal, jestli je poledne nebo půlnoc.

Zato jsme narazili na spoustu podivností. V některých chodbách běžely stroje, ale nezdálo se, že by něco vyráběly, i když kola se točila. Několikrát jsem taky zahlédl dva spojené sudy, mezi nimiž vyrůstal jeden malý.“

„Samooplozování!“ jásal Leroy. „Samooplozování prostřednictvím poupat – jako u tulipánů!“

„Proč ne,“ souhlasil Jarvis. „Žádný z těch tvorů si nás však nevšiml kromě obligátního pozdravu „řřřáteléé, au!“ Nakonec jsme přece jen narazili na chodbu, která nepřestávala stoupat. Už jsem se těšil, že jsme někde blízko povrchu, když jsme najednou vešli do sálu s vysokou klenbou. Myslel jsem, že radostí začnu skákat: otvorem nahoře pronikalo denní světlo.

Část sálu zaplňoval jakýsi stroj, obrovské soukolí, které se pomalu otáčelo. Jeden ze sudů pod něj právě vysypával svůj náklad. Soukolí vše se skřípotem drtilo – písek, kameny, rostliny –, ze všeho zůstával prach pomalu mizející kdesi dole. Nějakou dobu jsme stáli a pozorovali, co se děje. Tvorové se střídali, celý

postup se opakoval a zdálo se, že nic víc neuvidíme. Ale pak se stalo něco skutečně neuvěřitelného.

Jeden z tvorů, když vysypal náklad, trakař odstrčil a chladnokrevně vlezl do soukolí sám. Neschopný se pohnout jsem stál a pozoroval, jak ho obrovská kola drtí mezi sebou. Vzápětí totéž udělal další. Postupovali naprosto cílevědomě, dokonce si jeden přibral odložený trakař.

Ťuila, jak se zdálo, jejich počínání neudivovalo. A když jsem roztrěsenou rukou ukázal na řetěz sebevrahů, končících před našima očima svůj život, pokrčil téměř lidsky rameny, jako by chtěl říct ‚Co se dá dělat?‘

Trvalo mi ještě dost dlouho, než jsem se dokázal soustředit na podivnou, jasnou skvrnu, kterou jsem objevil za vražedným soukolím. Na nízkém podstavci tam jako nad pohanským obětištěm světélkoval krystal velký asi jako vejce. Pomalu jsem došel k podstavci a sklonil se nad ním; chabé světlo vydávané krystalem mi ulpělo na ruku i na tváři jako statický elektrický náboj. A pak jsem si všiml jedné pozoruhodnosti. Pamatujete na bradavici, kterou jsem měl na palci levé ruky? Tady –“ Jarvis napřáhl ruku, „jak vidíte, zmizela. Když na ni krystal posvítil, uschla a odpadla. Taky nos mě přestal bolet, jako by mávl kouzelným proutkem. Krystal zřejmě vyzařoval cosi jako rentgenové paprsky nebo gama záření, ničil nemocnou tkáň a zdravou ponechával nedotčenou.

Zrovna jsem uvažoval, jaký by to byl dar přivést krystal s sebou na matičku Zemi, když se ozval rachot připomínající start rakety. Skokem jsme zmizeli za soukolím. Stačil jsem si jen všimnout, že jeden z trakařů se podivně mele mezi koly, jako by se některý ze sudů dopustil v průběhu sebevraždy nějaké neopatrnosti.

Během několika dalších minut se kolem nás shromáždil zastup tvorů, kteří tentokrát bubnovali a duněli zcela výhrůžně.

Dav nás tlačil zpátky do chodby, kterou jsme vnikli do sálu. „Řřřáteléé, au!“ Nelíbilo se mi to. Citoslovce bolesti začínalo mít podivně konkrétní smysl.

Ťuíl i já jsme si připravili revolvery. Rychle jsem shodil na zem nosič s poloprázdnou nádrží na vodu a nechal ho stát v chodbě. Couvali jsme pořád dál, asi dvacet sudovitých tvorů za námi. Občas nás minuli další s naloženými vozíčky. Vyhýbali se nám na poslední chvíli a kupodivu bez obvyklého pozdravu mizeli někde v chodbách.

Taky Ťuíl si všiml, že už nezdraví. Zničehonic vylovil ze své mošničky zapalovač podobný řežavému uhlíku a dotkl se větví naložených na jednom z trakařů. Náklad okamžitě čadivě vzplanul. Sud šel dál stejně klidně, ani se nerozběhl. Mezi četou bubnující v chodbě „řřřáteléé, au!“ to však rozruch vzbudilo. To už jsem ale držel Ťuíla za pařát a táhl ho směrem, kam unikal dým. Tam přece musel být východ z bludiště!

Denní světlo nás málem srazilo na kolena – i když byl skoro večer a Slunce bylo jen kousek za obzorem. A v tu chvíli jsem si uvědomil, že je zle – spolu s vodou jsem dole v chodbě zapomněl i svůj vyhřívaný spací pytel, bez něhož nebo bez pořádného ohně jsem neměl šanci přežít ani jedinou noc.

Jenže my neměli čas se ani zastavit, natož se vrátit. Bubnující sudy nás hnaly dál, až jsme se ocitli mezi dvěma homolemi v průsmyku uzavřeném kolmou stěnou. Naši pronásledovatelé se zastavili pár metrů od nás. „Řřřáteléé, au!“ neznělo vůbec povzbudivě. Zatím jsme však ani Ťuíl ani já nevystřelili jedinou ránu. Říkám zatím, protože vzápětí se k našim nepřátelům přitočil další s trakařem plným asi čtvrtmetrových měděně lesklých šipek. Vrhli se na ně a – brnk! První mi proletěla těsně kolem ucha. Měli jsme na vybranou – buď se bránit, nebo zemřít.

Chvíli se nám dařilo to první. Ostřelovali jsme okolí trakaře se šípkami, takže se nemohli dostat k munici. Ale když se poblíž

ozvalo hromové zadunění „řřřátelée, au!“ přinejmenším ze stovek bubínků, věděl jsem, že je konec. Současně jsem si ale uvědomil, že jen pro mě, vždyť Ťuíl se může jediným skokem přenést přes stěnu, která nás zdržela. On se však rozhodl zůstat se mnou až do poslední chvíle.

Kdybychom na to měli čas, byl bych se dojetím rozbřečel. Měl jsem vlastně Ťuíla rád od samého počátku, ale tohle jsem nečekal. Vždyť už mi žádný vděk za záchranu života projevovat nemusel; zatímco já mu pomohl jen jednou, on už mi zachránil život několikrát – teď se ještě chystal ze solidarity se mnou zemřít.

Popadl jsem ho za pařát a ukázal nahoru. Ťuíl se mi však vytrhl, zakrákoral „ne, ne, ne, Týk“ a znovu začal prskat svou skleněnou zbraní na přesilu oživlých sudů, které nás za hromového chorálu „řřřátelée, au!“ zasypávaly měděnými šipkami.

Do toho najednou zasvištěly spodní trysky Putzovy rakety.

Sudy se rozprchly. Vítězně jsem zajódloval a vrhl se k raketě. Vletěl jsem do otevřených dvířek radostí celý bez sebe, křičel jsem, objímal Putze, smál se a brečel. Ale než jsem stačil zavolat na Ťuíla, aby nasedl, zahlédl jsem jen, jak jedním ze svých obrovských skoků po zobáku mizí za nejbližší homolí.

Nebylo lehké přesvědčit Putze, že se za Ťuílem musíme ihned vypravit. Než odstartoval, padla tma a víte, jak to chodí: noc začíná, málem jako by někdo otočil vypínačem. Křížovali jsme nad pouští, jednou nebo dvakrát jsme dokonce přistáli. Ale Ťuíla jsme už nenašli. Zmizel. „Jarvis si povzdechl. „Tolik bych stál o to, setkat se s ním ještě jednou.“

Chvíli bylo ticho.

„Taky bych ho chtěl vidět,“ zamumlal Leroy.

„A ten lék proti bradavicím,“ zachraňoval čest tuhého chlapíka, který nepodléhá dojetí, Harrison. „Škoda, že se ti ho nepodařilo sebrat. Kdo ví, jestli by se nehodil k léčení zhoubných nádorů.“

„Aha, ten krystal,“ probral se Jarvis. „Jak víš, že se mi to nepodařilo? Vždyť právě proto se na nás vrhli.“

Vylovil z kapsy podivně blýskavý mnohostěn. „Tady je.“

TAHLE POVÍDKA POCHÁZÍ Z ROKU 1934. POZORUHODNÁ je na svou dobu nebývalým přístupem k tématu – její autor jako jeden z prvních lidí předpokládá, že mimozemské bytosti by se od nás mohly zcela odlišovat. Do té doby vystačily povídky z Marsu se jménem planety, několika obecně známými fakty – například že kolem obíhají dva měsíce -, a to zcela stačilo. V podstatě však autoři popisovali jen pohádkový převlek o kousk přestěhované Země. Marťané se od Pozemšťanů lišili jen v nevelkých detailech, ostatně marťanské princezny musely zůstat dostatečně lidské, aby se do nich mohli romantičtí hrdinové ze Země zamilovat.

Odysea z Marsu přinesla naprostý zvrát. Stanley G. Weinbaum se díky téhle prvotině stal přes noc jedním z nejoblíbenějších autorů science fiction. Nezaujaly jen jeho postavy z jiného světa, ale také lehký, klidný styl, zcela odlišný od rozvrzaných manýr většiny autorů tohoto žánru ze začátku třicátých let. Dva roky si Weinbaum popularitu udržel, pak stejně náhle jako zazářil, zmizel. V roce 1935 zemřel jako pětatřicetiletý na rakovinu...

Weinbaum si jistě dával pozor, aby jeho popis Marsu byl realistický, nemohlo se mu to však podařit víc, než umožňovaly tehdejší znalosti planety. Věděl tedy, že atmosféra Marsu je řidší než pozemská, nevěděl však o kolik a podobně nemohl znát ani její složení. Weinbaum jen předpokládal, že bude dost hustá a že bude obsahovat dostatek kyslíku, aby ji mohli lidé dýchat. Poměrně realistický byl i jeho předpoklad, že se lidé budou muset na řídký vzduch aklimatizovat.

Jak se ovšem ukázalo, byly jeho předpoklady přese všechno příliš optimistické. Automatické sondy vyslaly už o čtyři desetiletí později přímo z povrchu Marsu nejen detailní údaje o atmosféře, ale i fotografie povrchu, které Weinbauma usvědčily z omylu. Zmýlil se i v časových odhadech. Jeho výprava na Mars se odehrává v jedenadvacátém století; z dnešního hlediska je to sice skeptické, avšak možné; horší ovšem je, že se zároveň odehrává deset let po prvním přistání člověka na Měsíci a dvacet let po „výnálezu atomového výbuchu“.

Atomová bomba však poprvé explodovala v roce 1945 (pravděpodobně alespoň padesát let předtím, než ji očekával Weinbaum). Takže podle toho mělo k prvnímu přistání na Marsu dojít v roce 1965... Weinbaum se také zmiňuje o zájmu veřejnosti o první snímky z Měsíce. Je jasné, že přímý televizní přenos z přistání na Měsíci si představit nedokázal.

Zvlášť překvapující je ve Weinbaumově obrazu života na Marsu „pyramidová bytost“. Křemík se mnoha chemickými vlastnostmi i elektronovou stavbou podobá uhlíku, takže si lze představit složité molekuly vybudované z dlouhých řetězců a kruhů křemíkových místo uhlíkových atomů. Bohužel jsou křemíkové atomy o tolik větší než uhlíkové, že jejich chemické vazby jsou o mnoho slabší a dokonce i krátké řetězce jsou nestabilní.

Kromě toho Weinbaum naznačuje, že pyramidové bytosti žijí z čistého křemíku. Aby získaly energii, křemík okysličují a vytvářejí kysličník křemičitý (křemen). Je to nepravděpodobné, křemík se v zemské kůře v čisté podobě nikdy nevyskytuje, což platí i o kůře Marsu.

Přes své nedostatky přežila povídka celá desetiletí. Když v roce 1969 vybírali členové sdružení autorů science fiction ve Spojených státech nejlepší vědeckofantastické povídky všech dob, skončila Odysea z Marsu na druhém místě.

OTÁZKY A PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ:

- 1) *Víte něco o kanálech na Marsu? Kdo se první domníval, že je vidí?*
- 2) *Jakou část zemské kůry představuje křemík? Které důležité přírodní materiály mají jako součást křemík? Jaký technický význam čistý křemík má?*
- 3) *Pokusy Dicka Jarvise dorozumět se s Ťuílem připomínají dnešní pokusy sdělit možným inteligentním obyvatelům jiných planetárních soustav, že tu jsme. Jakým způsobem byste využili rádia k dorozumění s mimozemšťany, kteří neznají náš jazyk a nic o nás nevědí, vy? Jak byste popsali vzhled člověka?*
- 4) *Vyhledejte nejčerstvější poznatky o povrchu Marsu, o jeho atmosféře a srovnejte je s podmínkami, které popisuje Weinbaum.*
- 5) *Je Weinbaumovo tvrzení, že Merkur není z Marsu viditelný pouhým okem, správné? Jak asi vypadá z Marsu Země? A co náš Měsíc?*

Don A. Stuart
(John W. Campbell, Jr.)

Noc

CAMPBELL JR., JOHN W(ood)
(1910–1971)

Americký SF spisovatel a významný editor, debutoval v časopise *Amazing* povídkou *When the Atoms Failed* (1930). Ve 30. letech byl jedním z nejpobulárnějších autorů tehdy tolik oblíbených space oper. Pod pseudonymem Don A. Stuart dokázal však vytvořit i literárně náročnější práce, vedle povídky *Night* (1935) jmenujme především slavnou novelu *Who Goes There?* (*Astounding* 1938, č. Věc–Poutník č. 3/KJV 1991 & Kdo je tam? – *Hrůzný čas/Mustang* 1996), zfilmovanou v letech 1951 a 1982 pod názvem *The Thing* (č. Věc). V září roku 1937 byl jmenován šéfredaktorem magazínu *Astounding Stories* (v roce 1960 přejmenován na *Analog*) a tuto funkci vykonával až do své smrti. Během svého působení na tomto postu prosazoval zvýšení kvality uváděných prací, čímž vytvořil prostor pro dnes snad nejznámější spisovatele žánru. Pod vlivem Campbellova vzdělání (v roce 1932 dokončil studium fyziky) se magazín začal záhy orientovat na technicky zaměřenou SF a tento směr je v dnešním *Analogu* zachován dosud. Časopis si vytvořil v oblasti SF zcela nevídané dominantní postavení narušené až nástupem F&SF a *Galaxy*. V oblasti fantasy byl Campbell stejnou měrou úspěšný při řízení časopisu *Unknown* (1939–1943), jenž byl bohužel během válečných let zrušen pro nedostatek papíru.

Cordon zíral dalekohledem na téměř neviditelnou tečku vysoko na nebi, tvářil se jako boží umučení a neustále opakoval: „Proboha, proboha...“

Najednou se zachvěl a podíval se na mě, v obličejí strašlivou bolest. „Nevrátí se. Done, on se nevrátí...“

To jsem věděl, věděl jsem to tak jistě, jako jsem si byl jistý, že to vědět nemohu. Usmál jsem se však a odpověděl: „To bych neřekl. Spíš mám strach, že se vrátí moc rychle. Co vyletí, vždycky zase spadne.“

Major Cordon se celý třásl. Než ze sebe vypravil hlásku, chvíli jen naprázdno otvíral ústa. „Talbote... mám strach... strašný strach. Vždyť víš... jsi jeho pomocník... víš, že se snaží překonat gravitaci. To lidé neměli... je to zlé... zlé...“

Znovu upřel oči do binoklu, tentokrát ale opakoval: „...zlé... zlé... zlé...“

Najednou ztuhl a zmlkl. Ztuhlo i zbylých deset mužů na opuštěném polním letišti, major se zhroutil. Nikdy jsem neviděl chlapa omdlít, zvláště důstojníka vyznamenaného medailí za statečnost. Nepomáhal jsem mu vstát, protože jsem vytušil, že se něco přihodilo. Vzal jsem mu dalekohled.

Vysoko, vysoko na nebi byla ta malá oranžová tečka – tak vysoko, kde už skoro není vzduch, a tak musel mít stratosférický skafandr s etanolovým vytápěním. Široká oranžová křídla teď pokrývalo matné perleťové světlo. A letoun padal. Napřed pomalu ztrácel výšku, pak se sklopil a přešel do vývrtky.

Bylo to strašné. Víím, že jsem musel dýchat, ale nepřipadalo mi to tak. Přes všechnu rychlost padal stroj z takové výšky několik minut. Konečně ho volný pád poslal z vývrtky nosem dolů. Když nějakých patnáct mil od nás dopadl rychlostí skoro pěti set mil za hodinu, byl už jen létající rakví.

Země se zachvěla a vzduchem to zadunělo. Ještě předtím jsme ale naskákali do automobilů a vyrazili k letadlu. Já jel v Bobově

voze spolu s jeho laborantem Jeffem – v Bobově roadsteru, který už nikdy nepoveze majitele. Motor rychle zabral a na konci polního letiště jsme už jeli sedmdesát mil za hodinu, přeskočili jsme škarpu a zahruli na opuštěnou betonovou silnici. Motor řval, Jeff sešlápl plyn až na podlahu. Matně jsem za námi slyšel hukot majorova velkého automobilu.

Jeff jel jako šílenec, ale já si toho ani nevším. Věděl jsem, že roadster vytáhne sto čtyřicet kilometrů za hodinu, ale myslím, že jsme jeli rychleji. Vítr mi vháněl slzy do očí, tak jsem si nemohl být jistý, zda opravdu vidím sloup dýmu. Dieselův motor by neměl vzplanout, ale letoun dělal věci, ke kterým nebyl určen. Zkoušel funkci Carterovy antigravitační smyčky.

Řítili jsme se po přímé silnici rovnou krajinou, vítr kolem auta skučel rekviem. Daleko před námi jsem zahlédl odbočku k místu, kde letadlo ztroskotalo, zapřel jsem se proti účinku brzd, kola zakvílela a Jeff už smykem zatáčel. Byla to polní cesta, zpomalili jsme tedy na devadesát a drncali po písku a kamení.

Jeff strhl řízení na vyšlapanou cestičku a tlumiče si poradily i s ní.

Zastavili jsme čtvrt míle od letadla.

Leželo na ohrazené pastvině u lesíka. Přeskočili jsme plůtek a rozběhli se k němu. Jeff dorazil první, major teprve brzdil na cestě.

Když nás dohonil, byl bledý a roztřesený. „Mrtev,“ prohlásil.

Já musel být ještě daleko roztřesenější. „Já nevím!“ zasténal jsem. „Není tam!“

„Není!“ Major málem křičel. „Musí, musí tam být. Neměl pádák, nechtěl ho. A prý nevyskočil...“

Ukázal jsem na letoun a setřel jsem si z čela studený pot. Byl jsem ulepený a po zádech mi běhal mráz. Masivní blok diesellového motoru proletěl kmenem stromu a zavrtal se tři metry pod zem. Hlína byla rozházená kolem jako bláto.

Křídla ležela na druhém konci ohrady, z potahu lezly zkroucené duralové profily. Drak se srazil v podélné ose, jak profily jeden za druhým narážely do země a skládaly se jako harmonika.

Veliká smyčka z vlasových vizmutových vláken zůstala nedotčena! Přes ni se ohnul hlavní duralový rám letounu, který ve vzduchu nesl váhu motoru, rozbitý a zkroucený, ale jemné vizmutové drátky se pod jeho vahou ani nepohnuly, ba ani o izolaci nepřišly. Závěsy přeplňovaného dieselu se polámaly jako sirky. A vizmutová cívka jako by o nárazu vůbec nevěděla.

Krvavá kaše, kterou jsme měli najít v kokpitu, ale úplně zmizela. Po pilotovi prostě ani stopy.

Z letadla nevyskočil. Dalekohledem bychom ho viděli. Zmizel.

Samozřejmě jsme vrak prozkoumali. Přišel farmář, pak další, hledali s námi, hovořili. Pak se sjelo ještě několik statkářů ve starých omláčených vozech, vzali s sebou i rodiny.

Majitele pozemku jsme nechali na stráži a vrátili jsme se do města pro dělníky a pro nákladní auto s jeřábem. Padal soumrak. Musíme počkat do rána, než budeme moci něco podniknout, tak jsme odešli.

Nás pět – major letectva, Jeff Rodney, dva chlapi od Douglassa, jejichž jména jsem hned zapomněl, a já – jsme seděli v mém – v našem – pokoji. V mém, Bobově a Jeffově. Celé hodiny jsme se snažili mluvit, uvažovat, vybavit si každou drobnost a zapomenout na všechny hrůzné detaily. Nepovedlo se nám však ani přijít na rozumné vysvětlení, ani zapomenout, co jsme viděli.

Zazvonil telefon. Lekl jsem se. Pak jsem pomalu vstal a zvedl sluchátko. Vcelku nepříjemný cizí hlas se zeptal: „Pan Talbot?“

„U telefonu.“

Byl to Sam Gantry, ten farmář, kterého jsme nechali na hlídce. „Někdo tu je.“

„Ano? A co chce?“